Gemeente Haarlem

Collegebesluit

Onderwerp Transformatieprogramma sociaal domein – werkagenda 2018-2020	
Nummer	2018/432318
Portefeuillehouder	Meijs, M.T.
Programma/beleidsveld	1.2 Sociale basis
Afdeling	PG
Auteur	Haker, P.
Telefoonnummer	023-5113431
Email	phaker@haarlem.nl
Kernboodschap	De transformatie sociaal domein is gestart in 2015. Er kunnen nu volgende stappen worden gezet onder andere op basis van het coalitieakkoord 'duurzaam doen'. De focus verschuift naar implementatie en 'finetuning' en het praktisch uitproberen van nieuwe werkwijzen en methoden: leren door doen!
Behandelvoorstel voor commissie	Het college stuurt dit besluit ter bespreking aar de commissie De commissie Samenleving is altijd betrokken bij de transformatie sociaal domein, het is een thema waar de commissie – terecht – groot belang aan hecht. Het college vindt het belangrijk om de visie van de commissie Samenleving te horen op de actualisatie van de transformatieagenda.
Relevante eerdere besluiten	- transformatieprogramma sociaal domein (2015/168421), in commissie samenleving van 24 september 2015
Besluit College d.d. 20 november 2018	Het college van burgemeester en wethouders Besluit: 1. De werkagenda 2018-2020 behorende bij het transformatieprogramma sociaal domein vast te stellen. de secretaris, de burgemeester,

1. Inleiding

Transformatie sociaal domein
Sinds 2015 is de gemeente verantwoordelijk voor vrijwel de gehele maatschappelijke ondersteuning van inwoners in Haarlem. Van jong tot oud, van arm tot rijk, van gezond tot hulpbehoevend. De gemeente heeft veel nieuwe taken en verantwoordelijkheden, waar we ons al een aantal jaren op voorbereid hebben.

De decentralisatie van taken op het gebied van zorg en ondersteuning naar gemeenten was en is de grootste verandering in de zorg van de laatste decennia. Daarbij was deze decentralisatie niet meer dan een eerste stap. Want zoals we in 2014 al schreven: het heeft geen zin om het oude systeem te vervangen door een nieuw systeem, zonder dat er echt iets verandert in de organisatie van zorg en ondersteuning. Daarom is dit proces - de transformatie sociaal domein - één van de lastigste opgaven waarvoor gemeenten zich sinds tijden gesteld ziet.

Zowel bij de voorbereiding op de decentralisaties vanaf 2012 als op het transformatieproces na 2015 is er gewerkt aan de hand van een programma. En ook voor de komende periode is gekozen voor voortzetting van het programma sociaal domein. De transformatie van het sociaal domein is dan ook een proces van jaren: er is niet alleen sprake van een systeemverandering. Er is ook sprake van een cultuuromslag voor iedereen: inwoners, organisaties, professionals, en de (lokale) overheid. Het gaat om het overstijgen van jarenlang ingesleten patronen (niet alleen bij de overheid), van hardnekkige werkwijzen en van institutionele belangen.
Onze gemeente geeft in 2018 voor het vierde jaar uitvoering aan de brede ondersteuning van kinderen, jeugdigen, volwassen en ouderen. Het gaat over jeugdhulp, maatschappelijke ondersteuning, opvang wonen en herstel, participatie, schulden en het bieden van een financieel vangnet.

Het doel van de transformatie is nog steeds de inrichting van de lokale ‘verzorgingsstad’, de juiste zorg op het juiste moment voor wie dat nodig heeft.

Transformatie aan de hand van vier leidende patronen
We werken daarbij aan de hand van vier leidende patronen:
1. Werken vanuit het perspectief van de burger
2. De kracht van de wijk
3. Samenhangende aanpak zonder schotten of kolommen
4. Samenwerken met alle betrokkenen, met respect voor ieders rol en belang

Deze leidende patronen gelden niet alleen het programma sociaal domein, maar zijn ook leidend voor de inzet van de vier gemeentelijke afdelingen binnen het sociaal domein, het sociaal wijkteam en het Centrum Jeugd en Gezin.

Actualiseren transformatieprogramma
Het programma sociaal domein is geen nieuw programma, het is een voortzetting van een meerjarig programma. De focus voor de komende periode verandert echter wel. De implementatie van de

nieuwe taken is een feit, enkele grote opgaven zijn afgerond, zijn inmiddels onderdeel van de opdracht van de (nieuwe) vakafdelingen binnen het sociaal domein. De versnellers die het vorige college en raad hebben ingezet, hebben hun effecten op de transformatie.

Tegelijkertijd blijkt de praktijk weerbarstig en blijven er ook voor de komende periode nog meer dan genoeg opgaven die in samenhang moeten worden opgepakt. Het college laat zich daarbij leiden door het nieuwe coalitieakkoord, adviezen van de Participatieraad en signalen van partners in de stad. Deze staan nu opgenomen in de geactualiseerde werkagenda van het transformatieprogramma sociaal domein.

Naast het doorzetten van de gewenste bewegingen in het sociaal domein, legt het college accenten die aansluiten bij de thema's en actiepunten uit het coalitieprogramma. Zoals het bestrijden van armoede, verminderen van achterstanden, de verdere doorontwikkeling van het sociaal wijkteam, meer ruimte voor nieuwe initiatieven, en de implementatie van actiepunt 'één huishouden één plan één regisseur'. De focus verschuift daarnaast naar implementatie en 'finetuning' en het praktisch uitproberen van nieuwe werkwijzen en methoden: leren door doen!

Tot slot zoeken we de verbinding met de andere programma’s binnen de gemeente, de verbinding tussen fysiek en sociaal en beleidsterreinen als cultuur.

De transformatieagenda: thema’s en projecten
De verschillende programmaonderdelen, de projecten voor de periode 2018 – 2020, zijn gegroepeerd rondom de volgende thema's:

- ✓ Preventie
- ✓ Sociale basis
- ✓ Participatie en arbeid
- ✓ Jeugd (Integrale aanpak)

Sturing en monitoring
Sturing en monitoring binnen het sociaal domein is een punt van aandacht. Resultaten en effecten in het sociaal domein zijn nu eenmaal minder kwantitatief te onderbouwen als in bijvoorbeeld het fysieke domein. Binnen het programma is het project sturing en monitoring voor het gehele sociaal domein, en een eerste focus op het onderdeel Werk en Inkomen, waarbij we de sturings- en monitoringsinformatie naar een hoger niveau willen tillen. Onderdeel hiervan is het op gestructureerde wijze analyseren van kwantitatieve, kwalitatieve en narratieve data teneinde de informatiebehoefte beter te laten aansluiten op de niveaus raad, college en management. Daarbij maken we gebruik van de kennis en ervaring van andere gemeenten die hierin al eerder stappen hebben gezet.

Financiën op orde
Een belangrijke opgave in het programma sociaal domein is het oplossen van een aantal financiële vraagstukken. Net als de andere steden in Nederland, heeft ook Haarlem een structureel tekort op het budget voor Jeugdzorg. De overschotten binnen de Wmo verdwijnen als gevolg van maatregelen van het Rijk – zoals de instelling van het abonnementstarief - en de groeiende vraag naar Wmo-

voorzieningen. Voor de herinrichting van de sociale basis zijn ambities geformuleerd die binnen het beschikbare budget moeten worden gerealiseerd.
Er is inmiddels een proces uitgezet om ten behoeve van de kadernota 2019 met voorstellen te komen die leiden tot structurele oplossingen voor de (financiële) vraagstukken. Welke keuzes uiteindelijk ook gemaakt worden, ook na de kadernota 2019 zullen deze goed moeten worden gemonitord.

Een andere manier van werken
We zijn al enkele jaren bezig met het implementeren van een andere manier van werken binnen het sociaal domein. We hebben we 'oliemannetjes' geïntroduceerd die zich buigen over casuïstiek waarbij wetgeving of regels de juiste oplossing in de weg lijken te zitten.
We hebben 'de omgekeerde toets' geïntroduceerd. Met de omgekeerde toets leveren professionals in het sociaal domein maatwerk zonder willekeur leidend tot een oplossing waarmee burgers écht geholpen zijn.
We introduceren het 'gedragen plan' als methode om niet óver de klant te praten maar mét de klant en zijn sociaal systeem.
Uitgangspunt is dat we leren kijken en handelen vanuit het perspectief van de klant of de burger in plaats van het systeem. Centraal staat daarbij de vraag: wat betekenen de vier leidende patronen voor jouw handelen in het sociaal domein? Of je nu klantmanager, beleidsadviseur of afdelings-manager, ze gelden als uitgangspunt voor alle medewerkers binnen de gemeentelijke afdelingen sociaal domein.

Doelen
De doelen van de transformatieagenda voor de komende jaren liggen in het concretiseren van:
- ✓ De verbinding binnen het sociaal domein: het verbinden van jeugdhulp, werk en inkomen, schulden en minima, maatschappelijk ondersteuning inclusief opvang wonen en herstel, gezondheid en (passend) onderwijs.
- ✓ De verbinding voor de klant: geen schotten meer die het resultaat voor de klant in de weg staan en administratieve hindernissen belasten de klant niet.
- ✓ De verbinding tussen andere domeinen en programma's: het realiseren van verbinding tussen sociaal en fysiek domein, als ook andere programma's zoals omgevingswet (waarin fysiek-sociaal ook van belang is) of overheidsparticipatie.

Samenwerking
Het Programma en de vier gemeentelijke afdelingen binnen het sociaal domein werken samen aan het realiseren van de doelen in het sociaal domein. We werken nauw samen met partners in de stad; soms als opdrachtgever zoals bij de contractpartners Jeugd en Wmo, soms als partners zoals in het sociaal wijkteam, soms als co-creator met name bij het ontwikkelen van innovatieve projecten.
We willen leren van de ervaringen van ervaringsdeskundigen. Denk daarbij aan de Herstelacademie maar ook aan de ervaringsdeskundigen armoede en uitsluiting die binnen de gemeentelijke organisatie actief zijn.

De Participatieraad hebben we betrokken bij de actualisering van de transformatieagenda. Met hen hebben we een aparte werksessie georganiseerd waarbij we de deelnemers hebben gevraagd wat zij belangrijke thema's vinden voor de komende periode. Deze staan goeddeels opgenomen in de

nieuwe werkagenda. Overige thema's waarvan de participatieraad heeft aangegeven ze belangrijk te vinden zijn veelal belegd binnen de vakafdelingen. Reden waarom de participatieraad geen apart advies meer uitbrengt.

Tot slot neemt Haarlem actief deel aan het Kennisplatform Sociaal Domein Noord Holland en landelijke programma's zoals het actieprogramma 'zorg voor de jeugd' en het 'landelijke programma sociaal domein'.

2. Besluitpunten college

Het college van burgemeester en wethouders besluit:
1 de werkagenda 2018-2020 behorende bij het transformatieprogramma sociaal domein vast te stellen

3. Beoogd resultaat

De inrichting van een betaalbaar en toekomstbestendig lokaal sociaal domein waar alle inwoners die dat nodig hebben op het juiste moment de juiste ondersteuning kunnen krijgen.

4. Argumenten

1. Dit besluit is de beste manier om het beoogd resultaat te bereiken
Het programma sociaal domein is geen nieuw programma, het is een voortzetting van een meerjarig programma dat al in 2013 startte. De focus voor de komende periode verandert echter wel: de implementatie van de nieuwe taken is een feit, de grote opgaven zijn afgerond of zijn onderdeel van de opdracht van de (nieuwe) vakafdelingen binnen het sociaal domein.

We leggen andere accenten die aansluiten bij de thema's en actiepunten uit het coalitieprogramma. Zoals het bestrijden van armoede, verminderen van achterstanden, de verdere doorontwikkeling van het sociaal wijkteam, meer ruimte voor nieuwe initiatieven, en de implementatie van één van de actiepunten uit het coalitieprogramma: 'één huishouden één plan één regisseur'.
De focus verschuift daarnaast naar implementatie en 'finetuning' en het praktisch uitproberen van nieuwe werkwijzen en methoden: leren door doen!

2 Het besluit past in het ingezet beleid
De geactualiseerde transformatieagenda is een onderdeel van het transformatieprogramma sociaal domein dat in 2015 door het college is vastgesteld.

3 De thema's sluiten aan bij de actualiteit
Investeren in *preventie* helpt om (verergering van) problemen te voorkomen.
De *sociale basis* wacht een belangrijke heroriëntatie gelet op het einde van de huidige subsidieperiode. De plaats van het sociaal wijkteam hierin is cruciaal.

Met het koersdocument werk en inkomen[1] hebben we in 2016 een start gemaakt met het (opnieuw) leren kennen van onze klanten met een uitkering. Het project 'Ik doe mee', wordt dit jaar afgerond en dan zijn alle 4.000 klanten in beeld. De informatie die dat oplevert biedt nieuwe aanknopingspunten voor het thema arbeid en participatie.
Het thema *Jeugd* zoekt nu vooral de verbinding met andere onderdelen binnen het sociaal domein.

4 De thema's sluiten aan bij regionale en landelijke ontwikkelingen
Haarlem neemt actief deel aan het Kennisplatform Sociaal Domein Noord Holland. Onder de noemer 'pleidooi voor preventie' en 'professionals in beweging' participeren wij in drie kenniskringen: armoede en inclusie, sociaal-gezond en sociale basis.
Landelijk zijn we betrokken bij het *programma sociaal domein*, het landelijke actieprogramma *zorg voor de jeugd* en bij het statement zorglandschap: *passende hulp voor alle jeugdigen in Nederland.*

5 Financiële paragraaf
De kosten voor het transformatieprogramma staan structureel verwerkt in de programmabegroting.

5. Risico's en kanttekeningen

Het meerjarenbeeld sociaal domein in de programmabegroting verslechtert. Net als in alle andere steden in Nederland, stevent Haarlem af op een structureel tekort in het jeugddomein. Het overschot op de Wmo (inclusief Opvang wonen en Herstel) verdampt als gevolg van (onder andere) volume-ontwikkelingen. Ook vanuit dit perspectief blijft de transformatie sociaal domein nog actueel en noodzakelijk.

6. Uitvoering

De thema's en projecten worden uitgevoerd in projectgroepen met deelnemers uit de verschillende afdelingen binnen het sociaal domein, in samenwerking met partners in de stad, het sociaal wijkteam en het Centrum voor Jeugd en Gezin.

7. Bijlagen

1 Transformatieagenda 2018-2020

[1] Nota Koersdocument werk en inkomen, 2016/255654